BOLYAI25 – Felmérés a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj nyertesei körében

A 2021-es adatfelvétel előzetes eredményei

Horváth Dániel – Pálinkó Éva
MTA Könyvtár és Információs Központ
Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály

A Bolyai-ösztöndíjat elnyerő kutatók körében végzett 2021-es felmérés egy korábbi, 2016-os adatfelvételen alapuló kutatás megismétlése. Mindkét felmérés az MTA Elnökségének és elnökének támogatásával létrejött „MTA Életpálya Monitor" kutatási program keretében zajlott. (A 2016-os adatfelvétel alapján elkészített elemzés elérhető az MTA Könyvtár és Információs Központ Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztályának honlapján: http://www.mtakszi.iif.hu/docs/projektek/Bolyai_KUTJEL_04.pdf.)

A cél ismét a Bolyai János Kutatási Ösztöndíjat elnyerők mind teljesebb körű megkeresése volt; a kutatás kérdőívét ennek jegyében összesen 3304 főnek juttatta el az MTA Titkárság, mely az adatfelvétel lebonyolításában vett részt. A Bolyai-nyertesek eléréséhez a 2016-ban használt címlista frissített változatát használtuk. A kutatás kérdőívét a Bolyai-ösztöndíjat 1998 és 2020 között elnyerő személyeknek küldtük el.

Az adatfelvételre 2021. szeptember 13–28. között került sor. Ez idő alatt a kutatás online kérdőívét összesen 1062 fő töltötte ki. Az összehasonlíthatóság érdekében a kérdőívben a 2016-os adatfelvétel során használt kérdésblokkokat alkalmaztuk, némileg lerövidített tartalommal. Az azonos kérdések használata lehetővé teszi, hogy a 2021-ben kapott válaszokat, illetve az ezen alapuló kimutatásokat összevessük a 2016-os felmérés eredményeivel, megteremtve a lehetőségét egy követéses vizsgálat jellegű összehasonlító elemzésnek.[1]

[1] A szó klasszikus érelmében nem követéses vizsgálatról van szó, mivel a 2021-es felmérés során nemcsak a 2016-os adatfelvételben részt vevőket kerestük meg, hanem az azóta eltelt évek nyerteseit is. Itt kell azt is megjegyezni, hogy a felmérés teljes mértékben anonim módon zajlott, tehát még egyazon időszak nyerteseire vonatkoztatva sem tudnánk megfeleltetni egymásnak a 2016-os és 2021-es adatfelvétel válaszadóit.

1. táblázat: Nemek szerinti megoszlás a válaszadók és a teljes Bolyai-ösztöndíjas sokaság körében

	Férfi (%)	Nő (%)
Összes Bolyai-nyertes (1998–2020)	73,6	26,4
Válaszadók – 2016-os felmérés	72,1	27,9
Válaszadók – 2021-es felmérés	72,8	27,2

Az alábbi rövid elemzés néhány kiragadott, a téma szempontjából legfontosabbnak ítélt témakör **előzetes** eredményeit mutatja be, az alapadatok összehasonlításától eltekintve kizárólag a 2021-es adatfelvételre fókuszálva. A továbbiakban sor kerül az adatok bővebb és összetettebb elemzésére is, mely egy később megjelenő kiadványban fog napvilágot látni; ennek részeként fogjuk a két említett vizsgálat fő témaköreit (munkahelyek, pályázás, a Bolyai-ösztöndíj megpályázása és megítélése stb.) összehasonlítani.

A válaszadók megoszlása néhány alapvető csoportképző tényező szerint

A kérdőív kitöltőit három alapvető független változó mentén lehet csoportokba sorolni; ezek a független változók a későbbi, részletesebb elemzések során alkalmasak lesznek különböző összefüggések megállapítására:

- nemek szerinti megoszlás;
- a nyerés éve szerinti megoszlás;
- tudományterület.

1. A válaszadók nyerési év szerinti megoszlása

A kérdőív kitöltőinek 72,8%-a férfi, 27,2%-a nő. Ezek az arányok illeszkednek a 2016-os adatfelvétel során tapasztalt értékekhez, és alig térnek el a teljes Bolyai-ösztöndíjas sokaság nemek szerinti megoszlásától (*1. táblázat*).

A felmérésekben a női kutatók minimálisan felülreprezentáltak az alapsokasághoz képest. Ennek oka, hogy – amint azt részben a *2. táblázat*ban látni fogjuk – a korábbi évek nyertesei némileg alul-, míg az újabb nyertesek felülreprezentáltak. Ezzel párhuzamosan a nők aránya az összes nyertes körében idővel növekedett (2015–2020 között az összes nyertes 30,8%-a nő). Tehát: az újabb nyertesek felmérésbeli nagyobb aránya magával hozza a nők csekély mértékű felülreprezentáltságát. Ettől függetlenül – ahogy az *1. táblázat* adatai is mutatják – a különbség igen csekély, így a 2021-es adatfelvétel nemek tekintetében reprezentatívnak tekinthető.

2. A válaszadók nyerési év szerinti megoszlása

Ezt az adatot az 1998–2020 közötti összes Bolyai-nyertes adataival vetjük össze. Az összehasonlítás során figyelembe kell venni, hogy az összes nyertes között szerepelnek a többszörös nyertesek is, míg a felmérés kapcsán az ösztöndíj első elnyerésének évét vettük alapul. Ettől függetlenül a két adatsor összehasonlítása nagyjából képet ad a válaszadók és az alapsokaság nyerésiév-megoszlásának különbségeiről (*2. táblázat*).

2. táblázat: A Bolyai-nyertesek megoszlása nyerésiév-csoportonként

Nyerésiév-csoportok	Bolyai-nyertesek, 1998–2020 (%)	Válaszadók, 2021-es felmérés (%)
1998–2002	25,4	23,2
2003–2008	24,4	17,2
2009–2014	25,6	24,2
2015–2020	24,6	35,4

A nyerésiév-csoportok közül a felmérésben a legújabb, 2015–2020 közötti nyertesek erősen felülreprezentáltak. Ennek oka, hogy hozzájuk az esetek többségében sikerült valid elérhetőséget (e-mail-címet) szerezni, míg a korábbi nyertesekhez tartozó e-mail-címek az esetek egy részében nem bizonyultak használhatónak (és a valid e-mail-címek utáni kutatás sem bizonyult eredményesnek – főleg a feltételezett pályaelhagyók körében). Emellett az is okozhatja a 2015–2020 közötti nyertesek felülreprezentáltságát, hogy esetükben még futó, illetve nemrég lezárult támogatási időszakról van szó, ami növelheti érintettségüket, illetve motiváltságukat. A felmérésben alulreprezentált nyerésiév-csoportok közül tulajdonképpen csak a 2003–2008 közötti nyertesek esetében áll fenn jelentősebb eltérés az alapsokasághoz képest, ezért – bár fenntartásokkal – a nyerési év is használható lesz majd csoportképző változóként az eredmények részletes kiértékelése során.

3. A válaszadók tudományterület szerinti megoszlása

A Bolyai-ösztöndíj tudományterületi beosztása az MTA osztálystruktúráját követi, ezért a válaszadók tudományterületi besorolásához is ezt használtuk. Ez a kategorizációs rendszer kissé ugyan elnagyolt, ám lehetővé teszi az összehasonlítást (*3. táblázat*). (A felmérés során a válaszadóknak doktori fokozatuk tudományterületét kellett megadniuk.)

A válaszadók és az alapsokaság közötti eltérés a doktori fokozat tudományterületét vizsgálva csekély; a 2021-es felmérés válaszadói körében kissé felülreprezentáltak a műszaki tudományok képviselői (ez a 2016-os felmérésben is így volt), ugyanakkor a nyelv- és irodalomtudományok, valamint az agrártudományok képviselői némileg alulreprezentáltak (az agrártudományok alulreprezentáltsága már a 2016-os felmérés során is megfigyelhető volt). A különbségek ugyanakkor egyáltalán nem jelentősek, így a 2021-es felmérés (ahogy a 2016-os is) reprezentatív a tudományterület vonatkozásában (A Bolyai-ösztöndíjasok alapsokaságára vonatkozóan 1998–2014 közötti tudományterületi adatokkal rendelkezünk.)

FŐÁLLÁSÚ MUNKAHELY

A megkérdezettek elsöprő többségének, 98,9%-ának volt főállású munkahelye az adatfelvétel idején; a főállású munkahellyel rendelkezők 95,4%-a hazai munkahelyen áll alkalmazásban. A megkérdezettek főállású munkahelyének szervezeti típus szerinti megoszlását mutatja be az *1. ábra*. A válaszadók munkahelytípus

3. táblázat: Tudományterületek szerinti megoszlás a válaszadók és a teljes Bolyai-ösztöndíjas sokaság körében

Tudományterületek	Bolyai-nyertesek, 1998–2014 (%)	Válaszadók, 2016-os felmérés (%)	Válaszadók, 2021-es felmérés (%)
Nyelv- és irodalomtudományok	11,1	10,9	9,6
Filozófiai és történettudományok	13,1	14,2	14,2
Matematikai tudományok	5,3	5,9	5,5
Agrártudományok	8,6	5,5	5,4
Orvosi tudományok	13,0	12,6	12,8
Műszaki tudományok	8,7	8,6	11,3
Kémiai tudományok	7,5	8,1	7,6
Biológiai tudományok	11,8	13,2	12,5
Gazdaság- és jogtudományok	8,8	8,6	9,3
Földtudományok	5,2	5,0	4,9
Fizikai tudományok	7,0	7,4	6,9

szerinti megoszlása ezen az ábrán tudományterületi bontásban látható.

A munkahelytípus tekintetében jelentős tudományterületi különbségek mutathatók ki tudományterületenként. Az eltérések visszavezethetők arra a tényre, miszerint hazánkban az egyes tudományterületek eltérő pozícióban helyezkednek el a felsőoktatási intézmények – kutatóintézetek (a volt MTA-kutatóhálózat intézményei) tengelyen. Néhány példa erre: az orvostudományok erősen kötődnek az orvosi karral (is) rendelkező nagy egyetemekhez (az egyetemi állásban lévők aránya e tudományterületen 84,3%), míg a jelentős nagyműszer-igényű tudományterületek némelyike – így például a biológiai és fizikai tudományok – ehhez képest nagyobb arányban összpontosulnak az ELKH kutatóhálózatába. Az egyéb (nem ELKH vagy egyetemi/főiskolai) állással rendelkezők részaránya általában csekély; kivétel ez alól a filozófiai és történettudományok területe, amelyen a válaszadók mintegy ötöde számolt be arról, hogy nem felsőoktatási vagy ELKH-kutatóintézeti főállása van. Összességében, a tudományterületi bontást mellőzve megállapítható, hogy a megkérdezettek 67,1%-ának van egyetemi/főiskolai főállású munkahelye, 27,7%-uk ELKH-kutatóintézeti munkahelyen áll alkalmazásban, 5,3%-uk pedig egyéb, az előző két kategóriába nem tartozó álláshelylyel rendelkezik. Fontos jellemzője a főállású munkahelyeknek, hogy a kérdőívet kitöltő Bolyai-nyertesek 78,1%-a jelenleg, tehát az adatfelvétel idején is azon a munkahelyen dolgozik, amelyik a (többszörös nyertesek esetében első) Bolyai-ösztöndíjas kutatásuk befogadó intézménye volt. (Ennek időbeli alakulását a részletes elemzésben fogjuk feltárni.)

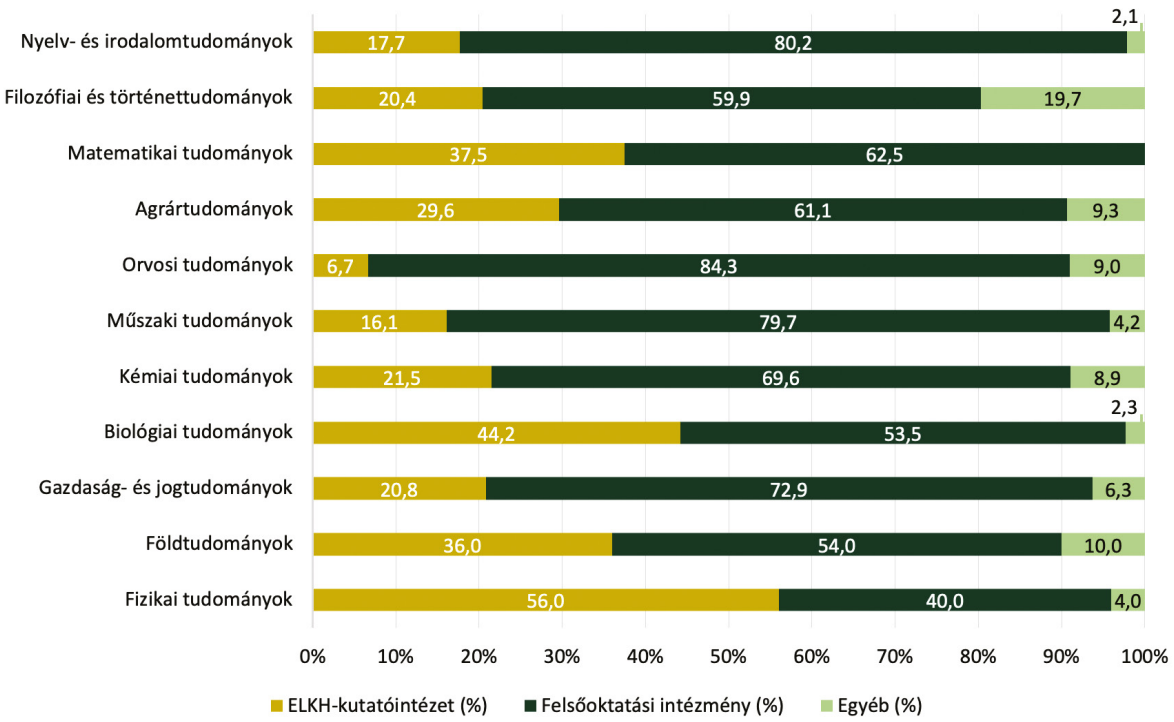

1. ábra: A főállású munkahely típusa tudományterületek szerint

PÁLYÁZATI AKTIVITÁS ÉS HATÉKONYSÁG

A megkérdezettek pályázati aktivitása tekintetében három időszakot – karrierút-állomást – különítettünk el. Rákérdeztünk arra, hogy az első diploma megszerzése előtti, a diplomaszerzés és doktori fokozat megszerzése közötti, illetve az azt követő időszakban adtak-e be a Bolyai-nyertesek egyéni vagy csoportos kutatási pályázatot. A Bolyai-ösztöndíj megpályázása természetesen nem számít bele a megpályázott támogatások sorába, hiszen azt legalább egy alkalommal minden megkérdezett benyújtotta. A pályázati aktivitás alakulását szemlélteti a *2. ábra.*

Az adatok alapján megállapítható, hogy az életpályán való előrehaladással párhuzamosan a kutatási támogatások megpályázásának szerepe egyre fokozódik. Az eredmények értelmezése során természetesen nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a Bolyai-ösztöndíj nyertesei körében valószínűsíthetően az átlagosnál magasabb a pályázási hajlandóság, ám az általánosságban is kijelenthető, hogy a kutatások pályázati úton való finanszírozása ma már a teljes kutatói szférában megkerülhetetlen.

Pályázati szempontból a kutatók számára egyértelműen a doktori fokozatszerzés utáni időszak a legfontosabb; a kutatói életpálya e szakaszában válnak igazán fontossá azok a kutatási pályázatok, amelyek lehetővé teszik akár önálló, akár csoportban végzett kutatások finanszírozását. A következőkben ezt az időszakot vizsgáljuk meg a benyújtott pályázatok száma, illetve a pályázati hatékonyság szemszögéből.

A doktori fokozatszerzés óta a kérdőív kitöltői átlagosan 15 egyéni vagy csoportos pályázatot adtak be. Az átlag igen jelentős különbségeket fed el (beadott

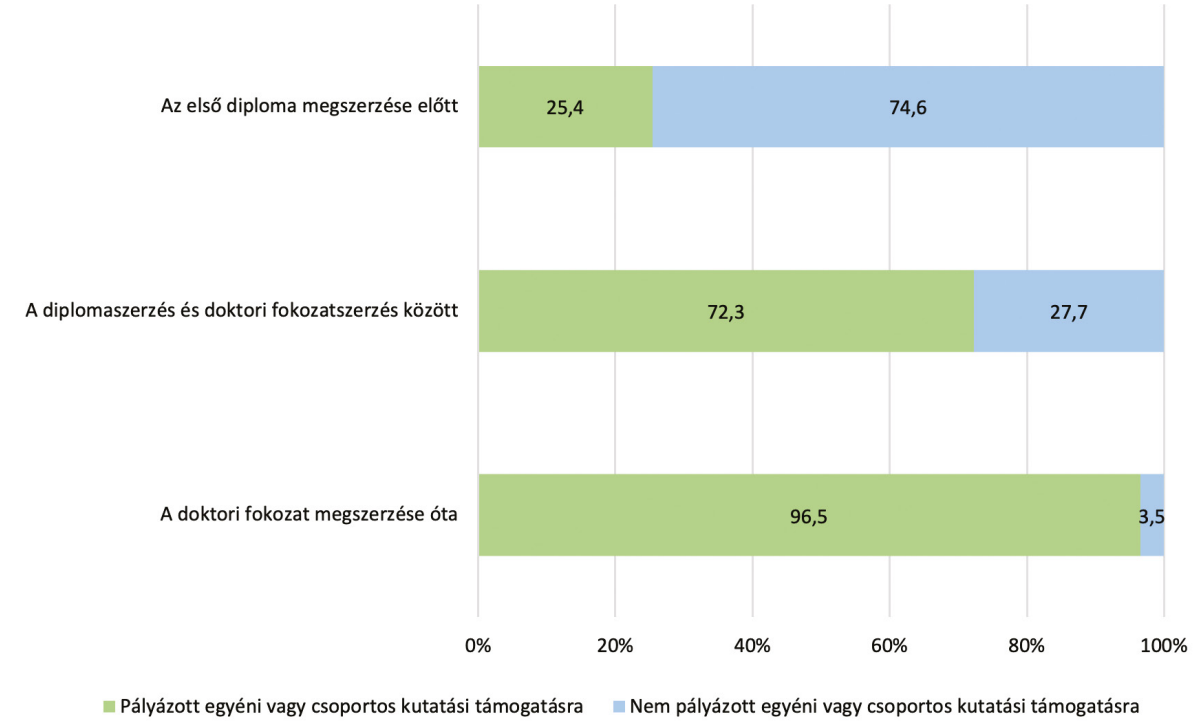

2. ábra: Az egyéni és csoportos támogatások megpályázásának alakulása a különböző karrierút-állomásokon

pályázatok száma: 0–150), egyrészt a pályán eltöltött évek függvényében, másrészt a válaszadó szakterületétől függően – ezekre, illetve egyéb összefüggésekre a bővebb elemzésben fogunk kitérni. A pályázati sikeresség és hatékonyság szempontjából is igen jelentős különbségeket tapasztalunk ezen időszakban. Mivel a pályázati sikeresség megállapítása során egyáltalán nem mindegy, hogy az elnyert támogatások arányát hány benyújtott pályázatból számítjuk ki (1 benyújtott pályázatból 1 elnyert támogatás arányaiban kedvezőbb nyerési arányt mutat, mint 10-ből 9 sikeres pályázás), ezért ez esetben kizárólag a legalább 10 benyújtott pályázattal rendelkező válaszadókat vettük figyelembe. A válaszadók sikeres pályázati arányán alapuló megoszlását mutatja be a *3. ábra.*

A doktori fokozatszerzés óta legalább 10 egyéni vagy csoportos kutatási pályázatot beadó válaszadók legnagyobb hányada a 26–50%-os, illetve az 51–75%-os hatékonysággal pályázók közé tartozik; e két csoport együttes részaránya több mint 75%-os. (Ha nem csak a minimum 10 pályázatot beadók körében vizsgáltuk volna a hatékonyságot, akkor a magas hatékonyságú csoportok részaránya nagyobb lenne.)

A BOLYAI JÁNOS KUTATÁSI ÖSZTÖNDÍJ MEGPÁLYÁZÁSA ÉS MEGÍTÉLÉSE

A Bolyai-ösztöndíj megpályázásának körülményei, illetve a támogatási rendszer megítélése a kutatás egyik központi témája volt. Átfogó vizsgálatukra a részletes elemzés során fogunk bővebben kitérni. Az alábbiakban a támogatás megpályázásának néhány főbb mutatóját összegezzük, aminek kapcsán négy kérdést vizsgálunk meg:

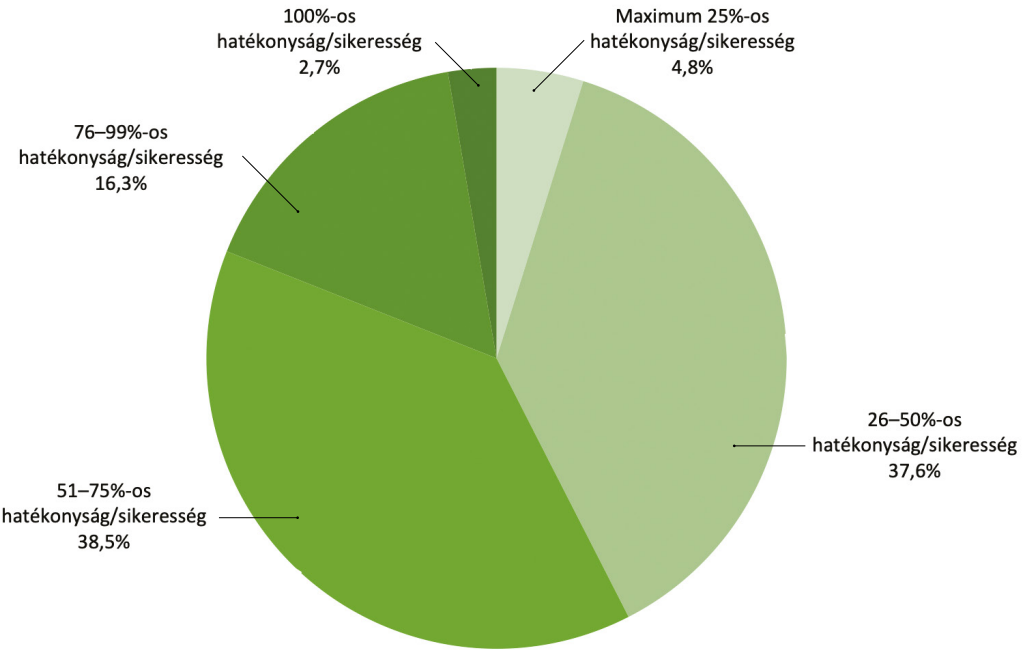

3. ábra: Pályázási hatékonyság a doktori fokozatszerzés után

- Hányszor pályázták meg az ösztöndíjat (az adatfelvétel idejéig)?
- Hányadik pályázatuk volt sikeres (elsőre elnyerték, vagy többször is pályázniuk kellett)?
- Hányszor nyerték el az ösztöndíjat (egy, két vagy három alkalommal)?
- Amennyiben több alkalommal is elnyerték az ösztöndíjat, hány év telt el az első és a második sikeres pályázás között?

Az mindenképpen megjegyzendő, hogy a válaszokból nem lehet teljes képet kapni a Bolyai-ösztöndíj megpályázásának és elnyerésének alakulására, mivel a válaszadók valamennyien **sikeres** pályázók, akik legalább egy alkalommal elnyerték az ösztöndíjat. Teljes, részletes képet akkor kapnánk, ha a sikertelenül pályázókat is bevonnánk a vizsgálatba. A Bolyai-ösztöndíj megpályázásával és elnyerésével kapcsolatos legfontosabb mutatókat a *4. táblázat* összegzi.

A Bolyai-ösztöndíjat a megkérdezettek 38,4%-a egy alkalommal pályázta meg; esetükben ez az egy pályázás egyben az ösztöndíj (egyszeri) elnyerését is jelentette. Szintén magas, 33%-os azok aránya, akik két alkalommal pályáztak – e kategóriába tartoznak a kétszeres nyertesek, illetve azok, akik második próbálkozásra nyerték el a támogatást. A három alkalommal pályázók aránya még viszonylag jelentős (15,5%), az ennél több alkalommal próbálkozók ugyanakkor már csak csekély arányban jelennek meg a válaszadók között.

Válaszadóink körében megfigyelhető az ösztöndíjat elsőre elnyerők túlsúlya: 64,3%-uk már elsőre sikeresen pályázott a támogatásra. A Bolyai-ösztöndíjat „második nekifutásra” elnyerők aránya 21,7%, az ennél több-

4. táblázat: A Bolyai-ösztöndíj megpályázásának és elnyerésének főbb mutatói

Hány alkalommal pályázott a Bolyai-ösztöndíjra összesen?	**A válaszadók száma (fő)**	**A válaszadók megoszlása (%)**
Egy alkalommal	402	38,4
Két alkalommal	346	33,0
Három alkalommal	162	15,5
Négy alkalommal	79	7,5
Öt alkalommal	30	2,9
Több mint öt alkalommal	28	2,7
Hányszor pályázott, mire először elnyerte az ösztöndíjat?		
Egyszer pályázott	680	64,3
Kétszer pályázott	230	21,7
Legalább háromszor pályázott	148	14,0
Hányszor nyerte el az ösztöndíjat?		
Egy alkalommal	768	72,6
Két alkalommal	285	27,0
Három alkalommal	4	0,4
Az ösztöndíj többszöri elnyerése esetén hány év telt el az első és második sikeres pályázás között?		
Maximum 3 év	30	10,7
4 év	96	34,3
5 év	45	16,1
6 év	50	17,9
Több mint 6 év	59	21,1

ször próbálkozók részesedése azonban már csekélyebb (14,0%).

A Bolyai-ösztöndíj elnyerésére alapvetően kétszer van lehetőség, de a korai években előfordult, hogy valaki három alkalommal is elnyerte a támogatást. Az ösztöndíj többszöri elnyerésére annak van módja, akinek első (előző) kutatási zárójelentését „kiemelkedő” minősítéssel fogadja el a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Kuratóriuma. A válaszadók 27%-a két alkalommal, 0,4%-a

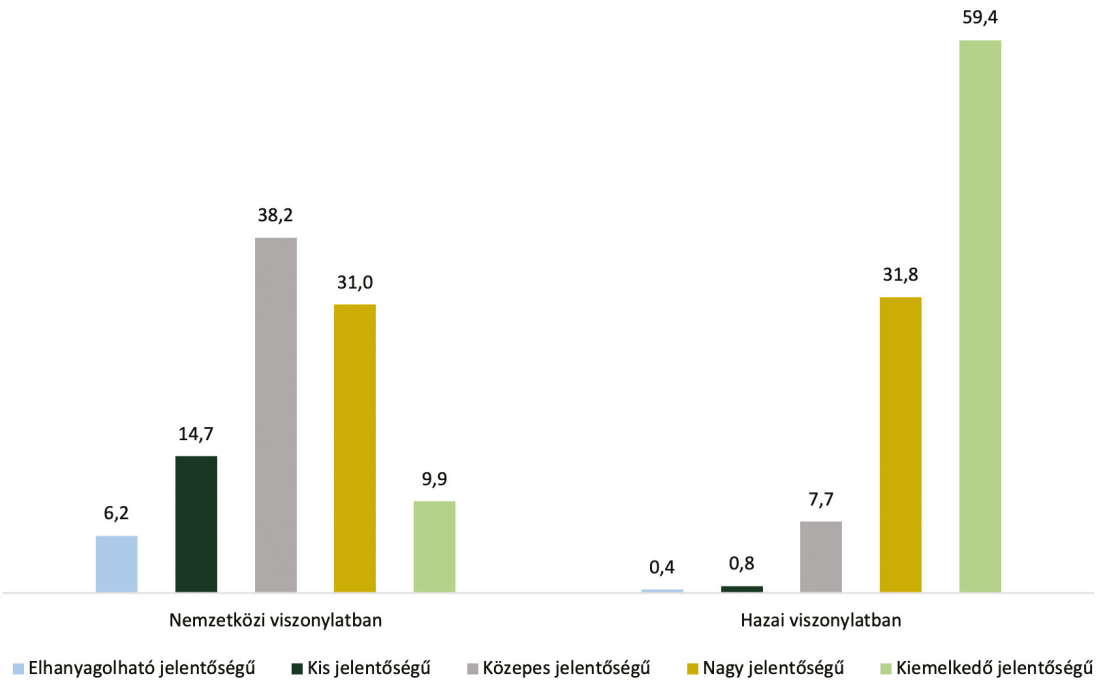

4. ábra: A Bolyai-ösztöndíj hazai és nemzetközi jelentőségének megítélése

pedig három alkalommal nyerte el a támogatást (ez utóbbi mindössze 4 válaszadót jelent). Természetesen a „kiemelkedő" értékelést kapó, de eddig még másodszor nem pályázók az életkori határ eléréséig a későbbiekben majd szintén megkísérelhetik az ösztöndíj ismételt elnyerését.

A Bolyai-ösztöndíj többszörös elnyerése esetén a második sikeres pályázásra az esetek közel kétharmadában (61,1%) az első nyerést követő 5 éven belül sor kerül, a hosszú idő után sikeresen újrapályázók aránya ezzel párhuzamosan meglehetősen alacsony. Ez is jelzi (amellett, hogy az újrapályázásnak nyilván életkori korlátai is vannak), hogy a Bolyai-ösztöndíj megpályázása és – adott esetben többszöri – elnyerése az életpálya szempontjából az önálló kutatóvá válás viszonylag behatárolt időszakához köthető.

A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj jelentőségének megítélését hazai és nemzetközi viszonylatban is megvizsgáltuk; válaszadóinknak a hasonló hazai, illetve nemzetközi ösztöndíjak sorában kellett elhelyezniük a támogatási rendszert a jelentősége szerint (*4. ábra*).

A Bolyai-ösztöndíj hazai megítélése szinte egyöntetűen pozitív, a válaszadók több mint 90%-a szerint ugyanis a támogatás nagy, illetve kiemelkedő jelentőségű a hasonló hazai ösztöndíjak sorában. Az ösztöndíj nemzetközi mezőnyben elfoglalt helyének megítélése kevésbé kedvező, ugyanakkor ez esetben is többségben vannak az ösztöndíj jelentőségét inkább pozitívan megítélők (40,9%) azokkal szemben, akik szerint a támogatási rendszer nemzetközi viszonylatban kis vagy elenyésző jelentőséggel bír (20,9%).

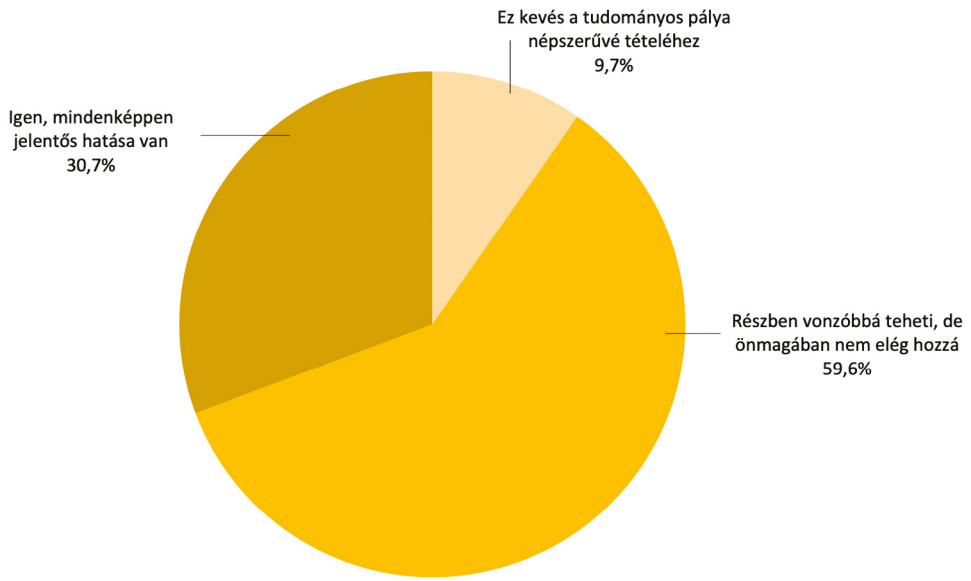

5. ábra: A Bolyai-ösztöndíj szerepe a kutatói pálya népszerűvé tételében

A Bolyai-ösztöndíj a megkérdezettek döntő többsége szerint gyakorolhat valamiféle hatást a tudományos pálya népszerűségére (*5. ábra*).

A válaszadók többsége (59,6%) szerint az ösztöndíj részben vonzóvá teheti a kutatói pályát, de önmagában nem elég ahhoz, hogy e pálya népszerűsége a potenciális kutatói utánpótlás körében növekedjen. A megkérdezettek mintegy 30%-a szerint ugyanakkor e támogatási rendszer szakmai és anyagi szempontból is kellőképpen ösztönözheti a kutatói utánpótlást, és mindenképpen jelentős hatással lehet a kutatói pálya népszerűségére.

A BOLYAI-ÖSZTÖNDÍJ SZEREPE AZ MTA DOKTORA CÍM MEGSZERZÉSÉBEN

A Bolyai-ösztöndíj egyik deklarált célja, hogy elnyerői a támogatás, illetve a támogatási időszak alatt végzett kutatómunka segítségével felkészüljenek az MTA doktora cím megpályázására és elnyerésére. Az adatfelvétel idején a válaszadók 21,2%-a volt az MTA doktora. A fennmaradó Bolyai-nyertesek döntő többsége is tervezi a cím megszerzését, s mindössze a címmel nem rendelkezők 16,7%-a nyilatkozott úgy, hogy nem kívánja pályafutása során megpályázni. Az MTA doktora címmel rendelkezők aránya függ a kutatói pályán eltöltött évek számától, illetve – jelen esetben – a Bolyai-ösztöndíj (első) elnyerésének évétől. A *6. ábra* nyerésiév-csoportok szerint mutatja az MTA doktora címmel rendelkezők arányát.

A legkorábbi (1998–2002 közötti) nyertesek közel fele (47,4%-a) már megszerezte az MTA doktora címet, de a következő (2003–2008 közötti) nyerésiév-csoportban is jelentős (37,7%) az MTA-doktorok aránya. A részletes elemzésben fényt derítünk arra is, hogy a mindkét felmérésben (2016, 2021) szereplő nyerésiév-csoportok esetében a két felmérés között eltelt idő milyen változást

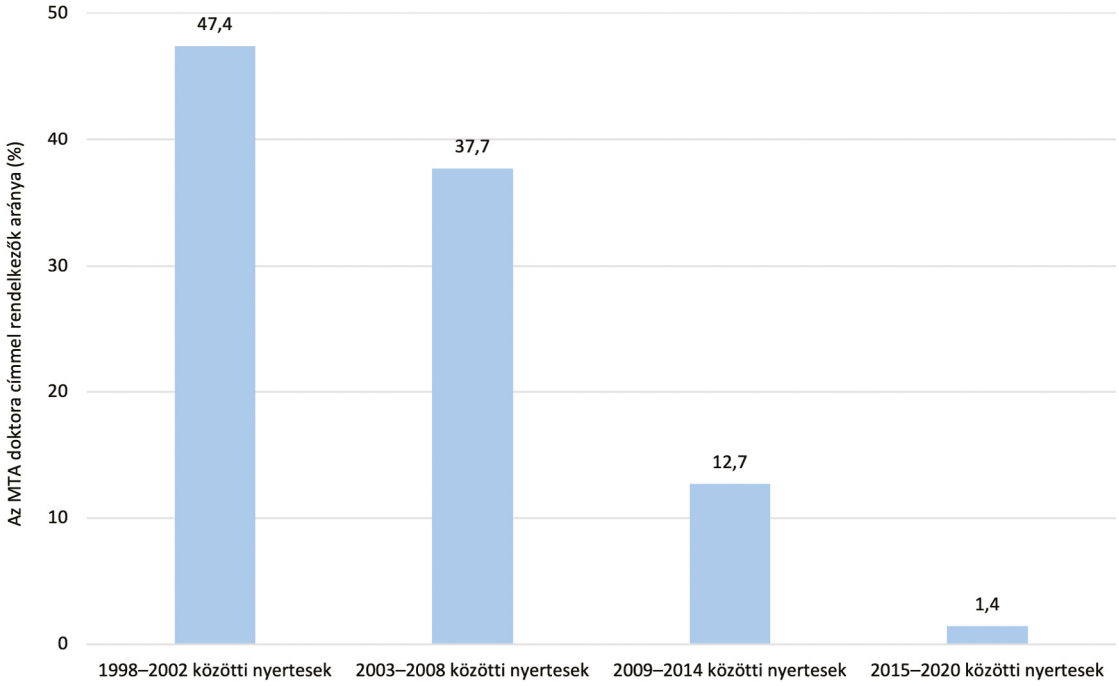

6. ábra: Az MTA doktora címmel rendelkezők aránya nyerésiév-csoportonként

(növekedést) eredményezett az MTA doktora címmel rendelkezők arányában, illetve megvizsgáljuk a tudományterületek és a nemek szerepét a cím megpályázási hajlandóságával és megszerzésével kapcsolatban.

A felmérés során vizsgáltuk azt is, hogy a Bolyai-nyertesek miként vélekednek a Bolyai-ösztöndíj egyik alapvető céljáról, az MTA doktora cím megpályázásának segítéséről. Ezt a kérdést azoknak tettük fel, akik már megszerezték a címet. Ezt követően konkrétan is rákérdeztünk, hogy a támogatás, illetve a támogatás keretében végzett kutatómunka miben nyújtott segítséget a válaszadóknak. A Bolyai-ösztöndíjnak az MTA doktora cím megpályázásában, illetve elnyerésében játszott szerepét, jelentőségét mutatja a *7. ábra*. A kérdést 5 fokozatú skála segítségével vizsgáltuk.

Az érintett válaszadók többsége (52,4%) úgy értékelte, hogy a Bolyai-ösztöndíj, illetve a keretében végzett szakmai munka nagy-, illetve kiemelkedő mértékben járult hozzá az MTA doktora cím sikeres megpályázásához. Az említett konkrétumok között mind anyagi, mind szakmai szempontok előkerültek:

- A Bolyai-ösztöndíj anyagi támogatást nyújtott nekik.
- Lehetővé tette, hogy ne kelljen másodállást vállalniuk, így minden erejükkel a kutatásukra tudtak koncentrálni.
- Lehetővé tette a kutatási témájukban való elmélyülést.
- Növelte a publikációs aktivitást, illetve mind több és rangosabb publikáció megírására sarkallta őket.
- A Bolyai-ösztöndíj presztízst jelentett, kutatói CV-jük fontos részévé vált.
- Általánosságban motiváló volt.

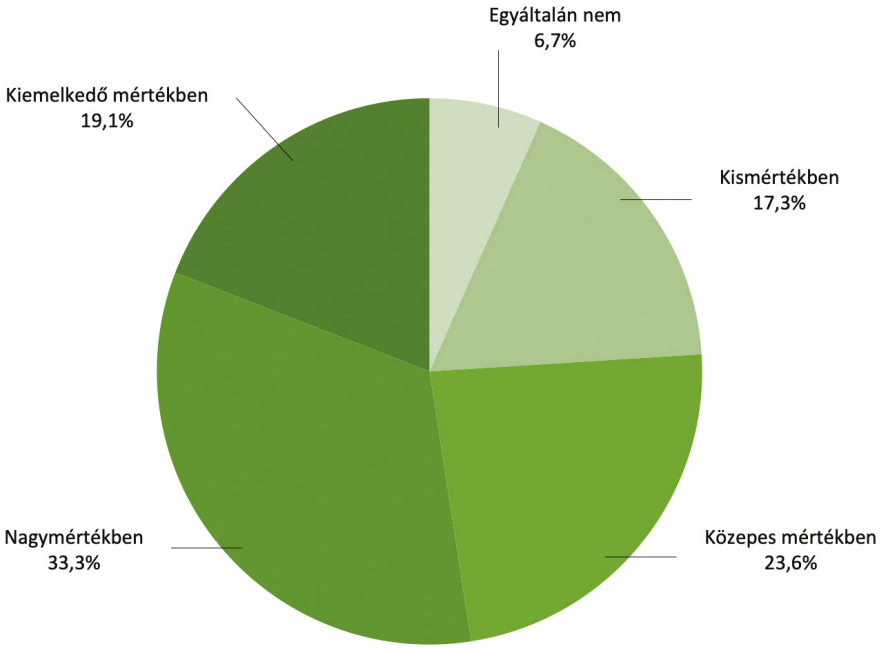

7. ábra: Mennyiben segítette a Bolyai-ösztöndíj, illetve az ahhoz kapcsolódó szakmai tevékenység az MTA doktora cím megpályázását, a megpályázására való felkészülést?

Ez csak néhány kiragadott példa a Bolyai-ösztöndíj a válaszadók által gyakran említett pozitívumai közül, amelyek konkrét segítséget jelentettek számukra az MTA doktora cím megpályázásában. E kérdéskört is – ahogy a felmérés többi tematikus részét – bővebben elemezzük a későbbiekben.